

" Yhteenvetoa

Ongelmakenttä

- Rinnakkaisuuden tarve
 - | Ympäristö
 - | Suunnittelun yksinkertaistaminen
 - | Suorituskyky
 - | Luotettavuus
- Kommunikointiin tarvitaan
 - | Yhteisiä muuttujia (data)
 - | Kommunikointikanavia
 - | one-to-one
 - | many-to-many

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Martinen

9 - 2

Ratkottava

- Poissulkeminen
 - | atominen käyttö
 - | ei lukkiamaa
 - | ei elohiirtä (livelock)
 - | ei nälkiintymistä (suoritus päättyy)
- Synkronointi
 - | yksittäiset erilliset tapahtumat, tilan muutokset
 - | yhden prosessin odotus, ryhmän odotus (puomi)
- oikea vuoronantaminen (esim. ei etuulua)

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Martinen

9 - 3

Mekanismit

- Yhteinen muisti
 - | yhteiset muuttujat, yhteiset proseduurit
 - | lukkomuuttujat
 - | semaforit
 - | monitorit
- Hajautettu ympäristö
 - | ei yhteistä muistia
 - | sanomanvälitys, send/receive (rinnakkainen toiminta)
 - | etäproseduurikutsu (hetkeksi käynnistetty toiminta)
 - | rendezvous (rinnakkainen toiminta, synkronointi)

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Martinen

9 - 4

Lukkomuuttujat

- Atomisen konekielen käsky
 - | test-and-set
- Aktiivinen odotus
 - | Älä käytä, ellei tiedä miksi käytät!

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Martinen

9 - 5

Lukkomuuttujat, Spin Locks

- Boolean-muuttuja lock
 - | lock==true kriittinen alue varattu
 - | lock==false kriittinen alue vapaa
- Entry protocol

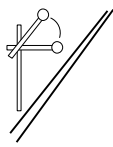
```
while (lock) ;           # aktiivinen odotus, "pörrää"
  # check again if (!lock) # busy loop
lock=true;
```
- Exit protocol

```
lock=false;
```

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Martinen

9 - 6

Semaforit

semaphore S

alkuarvo	
public P(S)	private S.arvo
public V(S)	private S.jono

- P() aka WAIT() aka Down()
 - | jos kriittinen alue vapaa, lukitse se ja jatka eteenpäin
 - | jos kriittinen alue varattu, odota
- V() aka SIGNAL() aka Up()
 - | jos joku odotusjonossa, päästä joku etenemään
 - muuten vapautaa kriittinen alue
- atomisia

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen 9 - 7

Semaforit

- P(sem) + V(sem): poissulkeminen, synkronointi
- Jaettu binäärisemafori (split binary semaphore)
 - | kaksi semaforia (tai useampi), joista vain yksi kerrallaan 1
 - | kontrolli hajautettavissa useammalle prosessille
- Baton passing ('viestikapulan välitys')
 - | jätä poissulkemissemafori kiinni, herätä odottaja
 - suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuulua
 - herätetty herättää seuraavan, jne.
- Oma jono ja yksityiset semaforit
 - | suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS)
 - | jonotus jonkun prioriteetin perusteella (tarve järjestää)

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen 9 - 8

Poissulkeminen semaforia käyttäen

```

sem mutex=1;           # vain perinteinen muuttujan nimi

process CS [i=1 to N] { # rinnakkaisuus!
  while (true){
    ei kriittistä koodia;
    P(mutex);          # varaa
    < critical section > # käytä (exclusive!)
    V(mutex);          # vapautaa
    ei kriittistä koodia;
  }
}

```

- yksi semafori kullekin erilliselle kriittiselle alueelle
- huomaa oikea alkuarvo

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen 9 - 9

Synkronointi semaforia käyttäen

- sem A_Ready = 0;
 - | 0 ○ "ei ole tapahtunut", 1 ○ "on tapahtunut"

Tuottaja

tuota A...

V(A_ready);

...

Kuluttaja

...

P(A_ready);

kuluta A...

- | Kumpi ehtii ensin?
- | Oikea alkuarvo?

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen 9 - 10

```

typeT buf; /* a buffer of some type T */
sem empty = 1, full = 0;
process Producer [i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    /* produce data, then deposit it in the buffer */
    P(empty);
    buf = data;
    V(full);
  }
}
process Consumer [j = 1 to N] {
  while (true) {
    /* fetch result, then consume it */
    P(full);
    result = buf;
    V(empty);
    ...
  }
}

```

Andrews Fig. 4.3:
Producers and consumers using semaphores. (split binary semaphores)

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

```

process Reader [i = 1 to M] {
  while (true) {
    # (await (nw == 0) nr = nr+1;)
    P(e);
    if (nr > 0) { dr = dr+1; V(e); P(r); }
    nr = nr+1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    else V(e);
    read the database;
    # (nr = nr-1;)
    P(e);
    nr = nr-1;
    if (nr == 0 and dw > 0)
      { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}

process Writer [j = 1 to N] {
  while (true) {
    # (await (nr==0 and nw==0) nw = nw+1;)
    P(e);
    if (nr > 0 or nw > 0)
      { dw = dw+1; V(e); P(w); }
    nw = nw+1;
    V(e);
    write the database;
    # (nw = nw-1;)
    P(e);
    nw = nw-1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    elseif (dw > 0) { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}

```

Andrews Fig. 4.13:
A readers / writers solution using passing the baton.

Lukijat ensin

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

```

bool free = true;
sem e = 1, b[n] = ([n] 0); # for entry and delay
typedef Pairs = set of (int, int);
Pairs pairs = ∅;
## S/N: pairs is an ordered set ^ free ⇒ (pairs == ∅)
request(time,id):
P(e);
if (!free) {
insert (time,id) in pairs;
V(e); # release entry lock
P(b[id]); # wait to be awakened
}
free = false;
V(e); # optimized since free is false here
release():
P(e);
free = true;
if (P != ∅) {
remove first pair (time,id) from pairs;
V(b[id]); # pass baton to process id
}
else V(e);

```

Andrews Fig. 4.14: Shortest job next allocation using semaphores.

Lukkiutumisen syy

Kolme staattista toimintapoihin liittyvää ehtoa

- S1 Poissulkemistarve** (mutual exclusion)
 - | resurssilla yksi käyttäjä kerrallaan
- S2 Pidä ja odota** (hold and wait)
 - | prosessi pitää saamansa resurssin samalla, kun jää odottamaan lisäresursseja
- S3 Kenelläkään ei etuoikeutta** (no pre-emption)
 - | resursssia ei voi ottaa pois väkisin

Yksi dynaaminen ehto

- D1 Odotus kehässä** (circular wait)
 - | on olemassa kehä prosesseista, jotka pitävät itsellään resursssia, jota kehän seuraava prosessi tarvitsee edetäkseen

Kaikki ehdot voimassa => lukkiutuminen

Aterioivat Filosofit (Dijkstra)

Filosofi:

- aattelepa ite
- ota kaksi haarukkaa ...
- ... yksi kummaltakin puolelta
- syö, syö, syö spagettia
- palauta haarukat

Kuinka varata haarukat ilman

- lukkiutumista
- turhaa odottamista
- nälkiintymistä

s.e. kaikki saavat olla paikalla?

Pankkiirin algoritmi useille resursseille (Dijkstra)

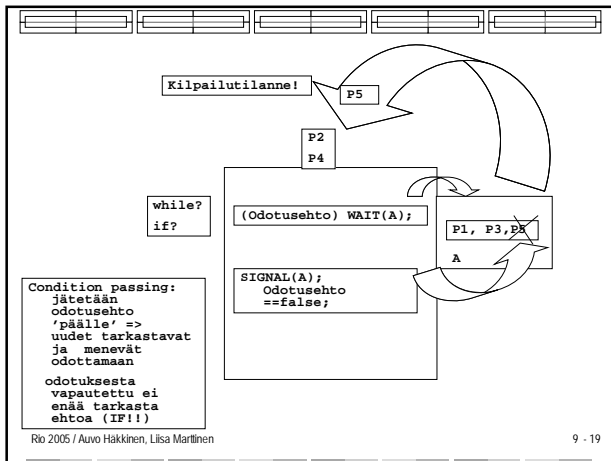
- Kerää tilatietoa
 - | Prosesseille jo allokoituista resursseista
 - | Resursseista, joita kukin prosessi voisi edelleen pyytää
- Varmista pyynnön vaikutus etukäteen
- Allokoi vasta, kun varma ettei johda lukkiumaan pahimmassakaan tapauksessa
 - | Tarkista, että löytyy ainakin yksi vuorottelujärjestys, jossa kaikki prosessit voivat suoriutua loppuun
 - | vaikka muut pyytäisivät maksimitarpeensa

"worst case analysis"

Monitorit

- Ehtomuuttujat (condition variables)
 - | Odotusjonoja
 - | COND cv, cv1, cv2;
- wait(cv) => prosessi joutuu odottamaan blocked -tilassa ehtomuuttujan cv jonoon
 - | Yleensä myös odotusehto: jos odotusehto on voimassa, niin prosessi suorittaa wait-lauseen ja joutuu odotustilaan
- signal(cv) => ehtomuuttujan cv jonossa seuraavana oleva prosessi vapautuu blocked tilasta ja pääsee jatkamaan toimintaansa
 - | Jos ei ole odottajia, niin signal(cv):lla ei ole mitään vaikutusta
- Näillä toteutetaan prosessien (ehto)synkronointi

- Poissulkeminen on implisiittistä!
 - | Monitorissa voi aktiivisena toimijana olla kerrallaan vain yksi prosessi eli vain yksi voi olla suorittamassa jotakin monitorin proseduurin koodia.
 - | Monitorin (permanent) muuttujat ovat kaikkien käytössä
 - | Proseduureissa prosesseilla voi olla paikallisia muuttujia
 - | Oma kopio pinossa
 - | Passiivisena (blocked) monitorissa odottamassa voi olla useita prosesseja
 - | Ne ovat suorittaneet lauseen WAIT(ehtomuuttuja) ja niiden odotuksen päättää jonkin toisen prosessin suorittama SIGNAL(ehtomuuttuja).
 - | Signal and continue: signaloiva jatkaa suoritustaan monitorissa ja vapautettu signaalia odottanut prosessi kilpailee (race condition) muiden monitoria haluavien prosessien kanssa monitoriin pääsystä (FIFO-jono)

Ehtomuuttujat ja operaatiot

- **cond cv**
 - | ei arvoa - vain jono Blocked prosesseja (paikka odotukselle)
- **wait(cv)**
 - | laita prosessi jonoon odottamaan operaatiota *signal()*
 - | prosessi joutuu aina jonoon!
- **signal(cv)**
 - | jos jono tyhjä, "no operation", ehtomuuttuja "ei muista"
 - | jos jonossa prosesseja, herätä jonon ensimmäinen
- **empty(cv)**
 - | palauta true, jos jono on tyhjä

vrt. semafori!

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttilinen 9 - 20

Lisää operaatioita

- **wait (cv, rank)**
 - | odota arvon mukaan kasvavassa järjestyksessä (priority wait)
- **minrank(cv)**
 - | palauta jonon ensimmäisen prosessin arvo
- **signal_all(cv)**
 - | herätä kaikki ehtomuuttujassa cv odottavat prosessit
 - | S&C: while (! empty(cv)) signal(cv);
 - | S&W: ei kovin hyvin määritetty miksei?

vrt. semafori!

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttilinen 9 - 21

- **Condition passing**
 - | odotuksen syynä ollut ehto jätetään muuttamatta (vaikkei enää ole voimassa), herätä odottaja
 - suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuillua
- **Covering condition**
 - | odotuksen syynä oleva ehto ei enää voimassa, herätä kaikki odottajat
 - | herätetyt tarkistavat vuorollaan saako jatkaa
- **Yksityinen ehtomuuttuja**
 - | suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS, tai SJN)

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttilinen 9 - 22

Prioriteetin mukaan jonotus (Priority Wait)

```

monitor Shortest_Job_Next {
  bool free = true; ## Invariant SJN: see text
  cond turn;      # signaled when resource available
  procedure request(int time) {
    if (free)
      free = false;
    else
      wait(turn, time);
  }
  procedure release() {
    if (empty(turn))
      free = true;
    else
      signal(turn);
  }
}
  
```

Condition passing:
 Pidä resurssi varattuna, anna varattuna seuraavalle prosessille!
 ○ Ei etuillua!

vrt. 4.14

Andrews Fig. 5.6.

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttilinen

"Kattava herätys" (Covering Condition)

```

monitor Timer {
  int tod = 0; ## invariant CLOCK -- see text
  cond check; # signaled when tod has increased
  procedure delay(int interval) {
    int wake_time;
    wake_time = tod + interval;
    while (wake_time > tod) wait(check);
  }
  procedure tick() {
    tod = tod + 1;
    signal_all(check);
  }
}
  
```

Herätä kaikki odottajat - tarkistakoot itse, onko jatkamislupa edelleen voimassa!

Andrews Fig. 5.7.

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttilinen

Priority Wait

```

monitor Timer {
  int tod = 0;  ## invariant CLOCK -- see text
  cond check;  # signaled when minrank(check) <= tod
  procedure delay(int interval) {
    int wake_time;
    wake_time = tod + interval;
    if (wake_time > tod) wait(check, wake_time);
  }
  procedure tick() {
    tod = tod+1;
    while (!empty(check) && minrank(check) <= tod)
      signal(check);
  }
}
    
```

Herätä vain ne, jotka voivat jatkaa!

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

Andrews Fig. 5.8.

Sanomanvälitys

- `send chan(msg) + receive chan(msg)`
- Palvelut, joissa yksi säie (prosessi)
 - Ei poissulkemistarvetta
 - Yhtäaikainen odottaminen
 - pyyntö odottaa (ei prosessi)
- Palvelut, joissa monta säiettä (prosessia)
 - Poissulkeminen, synkronointi (semaforit tai monitori)
 - Yhtäaikainen odottaminen
 - prosessi odottaa
- Asynkroninen kommunikointi,
 - Send ei pysäytä odottamaan, mutta receive on blokkaava

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 26

Kanavat (Andrews)

- Yhteinen 'postilaatikko'
 - jono sanomia, FIFO
 - kaikki kanavan sanomat rakenteeltaan samanlaisia
- `chan ch(type1 id1, ..., typen idn)`
 - ch: kanavan nimi
 - type, id: sanoman osien tyypit, ja nimet (saavat puuttua)
- Esim.
 - `chan input(char);`
 - `chan disk_access (int cylinder, int block, int count, char* buffer);`
 - `chan result[n] (int);` # *kanavien taulukko*

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 27

Operaatiot

- `send kanava(lauseke1, ..., lauseken)`
 - lähetä sanoma kanavaan
- `receive kanava(muuttuja1, ..., muuttujan)`
 - vastaanota sanoma kanavasta
- `empty(kanava)`
 - tarkista onko kanava tyhjä sanomista
- Esim.
 - `send disk_access(cylinder+2, block, count, buf)`
 - `receive result[i](sum)`
 - `empty(input)`

Ei ota kantaa minkä prosessin kanssa kommunikoi!

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 28

```

type op_kind = enum(ACQUIRE, RELEASE);
chan request(int clientID, op_kind kind, int unitid);
chan reply[n](int unitid);
process Allocator {
  int avail = MAXUNITS; set units = initial values;
  queue pending; # initially empty
  int clientID, unitID; op_kind kind;
  declarations of other local variables;
  while (true) {
    receive request(clientID, kind, unitID);
    if (kind == ACQUIRE) {
      if (avail > 0) { # honor request now
        avail--; remove(units, unitID);
        send reply[clientID](unitID);
      } else # remember request
        insert(pending, clientID);
    } else { # kind == RELEASE
      if empty(pending) {
        avail++; insert(units, unitID);
      } else {
        remove(pending, clientID);
        send reply[clientID](unitID);
      }
    }
  }
}
    
```

Resurssin varaus, Palvelija

```

process Client[i = 0 to n-1] {
  int unitID;
  send request(i, ACQUIRE, 0)
  receive reply[i](unitID);
  # use resource, release
  send request(i, RELEASE, unitID);
  ...
}
    
```

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

Andrews Fig. 7.7.

```

type kind = enum(READ, WRITE, CLOSE);
chan open(string fname; int clientID);
chan access[n](int kind, types of other arguments);
chan open_reply[m](int serverID); # server id or error
chan access_reply[m](types of results); # data, error, ...
process File_Server[i = 0 to n-1] {
  string fname; int clientID;
  kind k; variables for other arguments;
  bool more = false;
  variables for local buffer, cache, etc.;
  while (true) {
    receive open(fname, clientID);
    open file fname; if successful then:
    send open_reply[clientID](i); more = true;
    while (more) {
      receive access[i](k, other arguments);
      if (k == READ)
        process read request;
      else if (k == WRITE)
        process write request;
      else # k == CLOSE
        { close the file; more = false; }
      send access_reply[clientID](results);
    }
  }
}
process Client[j = 0 to m-1] {
  int serverID;
  send open("foo", j);
  receive open_reply[j](serverID);
  # use file then close
  send access[serverID](access arguments);
  receive access_reply[j](results);
  ...
}
    
```

Tiedostopalvelijat ja asiakkaat

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

Andrews Fig. 7.10.

Etäproseduurikutsu, Remote Procedure Call (RPC)

- Palvelu etäkoneessa, ei yhteistä muistia
- Asiakkaat pyytävät palvelua proseduurikutsumeکانismilla
- Toteutuksen yksityiskohdat KJ:n palvelua
 - taustalla sanomanvälitys
- RPC yhdistää monitorin ja synkronisen sanomanvälityksen piirteet
 - kaksisuuntainen synkroninen kanava yhdellä kutsulla
 - asiakas odottaa

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 31

Etäproseduurin moduuli

```

module mname
  [op] opname (formals) [returns result] julkisten operaatioiden
  esittely (export)
  body
    variable declarations;
    initialization code;
    [proc] opname (formal identifiers) returns result identifier
      declarations of local variables;
      statements
    end
    local procedures and processes;
end mname
    
```

Kutsu

```
call mname . opname (arguments)
```

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 32

Aikapalvelumoduuli

```

module TimeServer
  op get_time() returns int; # retrieve time of day
  op delay(int interval); # delay interval ticks
  body
    int tod = 0; # the time of day
    sem m = 1; # mutual exclusion semaphore
    sem d[n] = ([n] 0); # private delay semaphores
    queue of (int waketime, int process id) napQ;
    ## when m == 1, tod < waketime for delayed processes
    proc get_time() returns time {
      [time = tod;]
    }
    proc delay(interval) { # assume interval > 0
      int waketime = tod + interval;
      P(m);
      insert (waketime, myid) at appropriate place on napQ;
      V(m);
      P(d[myid]); # wait to be awakened
    }
  }
    
```

Andrews Fig. 8.1.

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

```

process Clock {
  start hardware timer;
  while (true) {
    wait for interrupt, then restart hardware timer;
    [tod = tod+1;]
    P(m);
    while (tod >= smallest waketime on napQ) {
      remove (waketime, id) from napQ;
      V(d[id]); # awaken process id
    }
    V(m);
  }
}
end TimeServer
    
```

Kutsu:

```
time = TimeServer.get_time();
call TimeServer.delay(10);
```

Andrews Fig. 8.1.

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

RPC / Rendezvous

- call Mname.opname()
- Etäproseduurikutsu
 - Passiivisten palvelurutiinien etäkäyttö
 - poissulkeminen, synkronointi
- Rendezvous
 - Aktiiviset kommunikoivat prosessit
 - Yksi operaatio kerrallaan (kohtaaminen)
 - ei poissulkemista, synkronointi
- Synkroninen, blokkaava

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 35

Rendezvous moduuli

```

module Mname
  op opname1(formals), opname2(formals); julkisten operaatioiden
  esittely (export)
  body
    declarations of shared variables;
    local procedures and processes;
    [process] pname {
      declarations of local variables;
      while (true) {
        statements;
        in opname1 (formals) -> statements;
        [] opname2 (formals) -> statements;
        ni
        statements;
      }
    }
  }
end mname
    
```

Kutsu

```
call Mname . opname(arguments)
```

Rio 2005 / Auvo Häkkinen, Liisa Marttinen

9 - 36

Yleinen muoto

```
in opi(formalsi) and Bi by ei -> Si;
[] ...
[] opn(formalsn) and Bn by en -> Sn;
ni
```

- | in op(formals) operaation nimi ~ kohtaamispaikka
- | and B synkronointilauseke (boolean lauseke)
- | [] ... muut vartioidut kohtaamispaikat (FCFS)

Ja vuorottamislauseke (by lauseke)

- kohtaamiseen voi syntyä jonoa (synkronointilauseke ei true)
- missä järjestyksessä odottavat palvelullaan (-prioriteetti)
- oletus: palvele vanhin pyyntö ensin

Bounded Buffer

```
module BoundedBuffer
  op deposit(typeT), fetch(result typeT);
  body
    process Buffer {
      typeT buf[n];
      int front = 0, rear = 0, count = 0;
      while (true)
        in deposit(item) and count < n ->
          buf[rear] = item;
          rear = (rear+1) mod n; count = count+1;
        [] fetch(item) and count > 0 ->
          item = buf[front];
          front = (front+1) mod n; count = count-1;
      ni
    }
end BoundedBuffer
```

vrt. Andrews Fig. 5.4

Shortest Job-Next allokointi

```
module SJN Allocator
  op request(int time), release();
  body
    process SJN {
      bool free = true;
      while (true)
        in request(time) and free by time -> free = false;
        [] release() -> free = true;
      ni
    }
end SJN Allocator
```

vrt. Andrews Fig 5.6

Klassisia malleja

- Bounded buffer (tuottaja - kuluttaja, suodin)
- Resurssien allokointi (asiakas - palvelija)
- Lukijat/kirjoittajat (luokan vuorot)
- SJN-skedulointi (priority wait)
- Aikaviipaleet ja ajastimet (vuorottamispalvelu)
- Nukkuva parturi (prosessien kohtaaminen)
- Aterioivat filosofit (lukkiuma)
- (hajautettu resurssien jakelu)

Arkkitehtuureja

- liukuhinna, suodin
- tuottaja - kuluttaja
- asiakas - palvelija
- vertaistoimijat (peer-to-peer, P2P)
- monipuolisemmat rakenteet: heartbeat yms.
- ryhmä: keskitetty, rengas, symmetrinen

Evaluoi

- Oikeellisuus
 - | Suorituspolkujen analyysi
 - | Tilamallit
- Suorituskyky
 - | Yleisrasite
 - | Komponentti
 - | Kommunikointi / ryhmän kommunikointi
 - | Rinnakkaisuusaste

Selvitä aina kuinka järjestelmä käyttäytyy!

END JOB

```
V(Rio);  
signal(Rio);  
call Lectures.close(Rio);
```